

Діюча система реагування на надзвичайні ситуації та гасіння пожеж на місцях економічно і функціонально неефективна, оскільки переважна більшість заходів фінансується за рахунок Державного бюджету. В сучасних соціально-економічних умовах це не дає можливості утримувати необхідну кількість державних пожежних та аварійно-рятувальних частин, здійснювати їх належне комплектування, матеріально-технічне забезпечення і оснащення, здійснювати оперативну управлінську діяльність. Зважаючи на цю ситуацію, перед Державною службою України з надзвичайних ситуацій стоять першочергові завдання щодо методичної допомоги громадам в організації місцевої добровільної пожежної охорони, розробки оптимальної чисельності, структури та функцій служб цивільного захисту, які повинні бути створені в кожній об'єднаній територіальній громаді з урахуванням їх техногенного та екологічного навантаження, організації навчання населення правилам поведінки при виникненні надзвичайних ситуацій. Важливим аспектом у цьому питанні є забезпечення подальшої оперативної взаємодії підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту і місцевої пожежної охорони на території створених об'єднаних територіальних громад [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Михайлов В. М. Участь органів місцевого самоврядування у мінімізації ризиків виникнення надзвичайних ситуацій: європейська практика. / Михайлов В. М. // Державне управління: теорія та практика: наук. фах. вид. Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. 2011. № 2. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Mikhailov.pdf> (дата звернення: 01.10.2017).
2. Про систему екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112: Закон України від 13.03.2012 р. № 4499-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
3. Костенко В. О. Пріоретити удосконалення державного управління у сфері цивільного захисту територіальних громад в процесі децентралізації влади в Україні. / Костенко В. О. // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. Д.: ДРІДУ НАДУ, 2017. Вип. 2 (52). С. 267–274
4. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : постанова Кабінету Міністрів України від 9.01.2014 р. №11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.

ОЦІНКА РІВНІВ ІНТЕГРАЛЬНИХ ПОЖЕЖНИХ РИЗИКІВ НА ТЕРИТОРІЇ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Коваль К. Є.

НК – Соболь О. М., д-р техн. наук, с. н. с.

Національний університет цивільного захисту України

Для того щоб забезпечити безпеку об'єкта захисту (будь-якої системи) потрібно вміти протистояти небезпекам, що йому загрожують. Так, при аналізі проблеми безпеки (будь-якого об'єкта) розглядаються два основних поняття – небезпека і безпека. Поняття ризику в певній мірі пов'язує два перших поняття. Так виникає основна тріада понять «небезпека – ризик – безпека» [1].

При аналізі та оцінці інтегральних ризиків, пов'язаних з великими і складними соціально-економічними системами, як правило, вдається скористатися репрезентативними статистичними масивами даних, чого майже ніколи не можна зробити при вивченні локальних ризиків, так як для їх оцінки відсутня необхідна статистика і доводиться використовувати комплекс інших методів та теорій (наприклад, теорії надійності та ін.).

Проведемо оцінку рівня пожежної небезпеки на території Дніпропетровської області за допомогою інтегральних пожежних ризиків, до яких відносяться [1]:

– ризик для людини зіткнутися з пожежею (його небезпечними факторами) за одиницю часу, R_1 :

$$R_1 = \frac{N_{\text{пож}}}{Q_{\text{насел}} \cdot T}, \quad (1)$$

де $N_{\text{пож}}$ – кількість пожеж, що зафіксовані у відповідному регіоні протягом періоду T ;

$Q_{\text{насел}}$ – кількість населення, що мешкає у відповідному регіоні;

– ризик R_2 для людини загинути при пожежі (виявитися його жертвою):

$$R_2 = \frac{M_{\text{заг}}}{N_{\text{пож}}}, \quad (2)$$

де $M_{\text{заг}}$ – кількість загиблих внаслідок пожеж у відповідному регіоні протягом періоду T ;

– ризик R_3 для людини загинути від пожежі за одиницю часу:

$$R_3 = R_1 \cdot R_2 = \frac{M_{\text{заг}}}{Q_{\text{насел}} \cdot T}. \quad (3)$$

Що стосується ризику R_1 , то його рівні на території Дніпропетровської області протягом 2012-2018 років перевищують загальноукраїнський. Аналіз ризику R_2 дозволив зробити висновок, що тільки у сільських районах області значення даного ризику вище, ніж для України в цілому (окрім 2016 року).

На рис. 1 наведено динаміку ризиків R_3 на території Дніпропетровської області та України протягом 2012-2018 рр. Даний ризик викликає особливий інтерес, оскільки він пов'язаний із наслідками пожеж, тобто у певній мірі є індикатором ефективності реагування пожежно-рятувальних підрозділів.

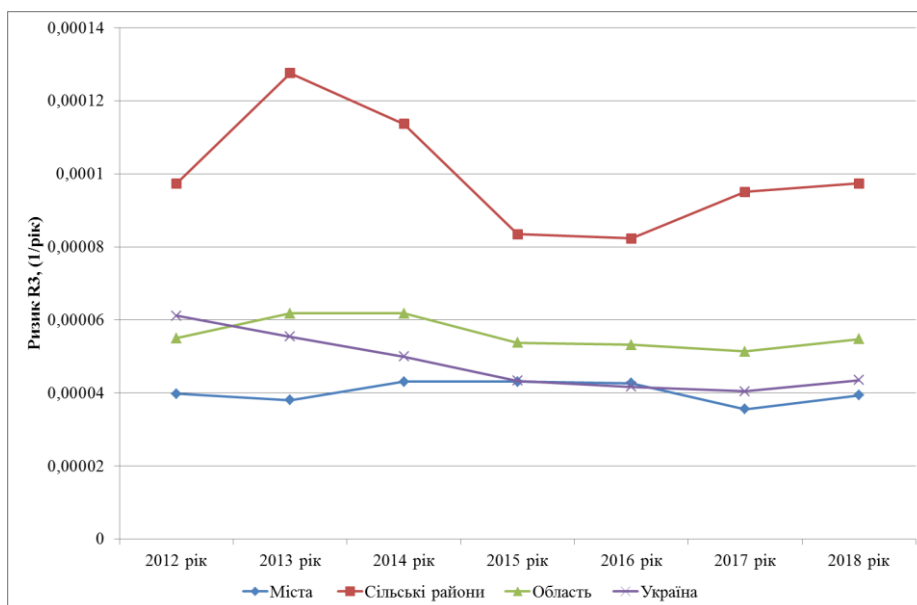

Рисунок 1 – Динаміка інтегрального пожежного ризику R_3 на території Дніпропетровської області та України протягом 2012-2018 рр.

Можна зробити висновок, що для Дніпропетровської області в цілому та сільських районів області рівні ризику перевищують загальноукраїнський. Більш того, як для України

так і для Дніпропетровської області рівні ризику R_3 перевищують гранично допустимий, який встановлений Концепцією управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і дорівнює $1 \cdot 10^{-5}$ [2]. Це свідчить про наявність проблем із забезпеченням пожежної безпеки на території області.

Проведена деталізація інтегрального ризику дозволила виявити населені пункти (м. Марганець, м. Вільногірськ, м. Нікополь, м. Покров та м. Новомосковськ) та райони області (Петриківський, Петропавлівський, Софіївський) з найвищими його рівнями.

Подальші дослідження будуть направлені на розробку управлінських рішень щодо підвищення рівня пожежної безпеки на території Дніпропетровської області.

ЛІТЕРАТУРА

1. Основы теории пожарных рисков и ее приложения [Текст]: монография / [Н. Н. Брушлинский, С. В. Соколов, Е. А. Клепко и др.]. – М.: Академия ГПС МЧС России, 2012. – 192 с.

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.01.2014 р. №37-р «Про схвалення Концепції управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/37-2014-p>.

ПРОБЛЕМА ВЛАДИ – МОДЕРНИЙ ДИСКУРС

Ковальчук Н. В.

НК – Усов Д. В., д-р філос. наук, доцент

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Засновником модерної політичної філософії вважають англійця Томаса Гоббса. Своє політичне вчення він виклав у філософській праці «Про громадянина» і трактаті «Левіафан, або матерія, форма і влада держави церковної та громадянської». Державу Гоббс розглядав як людське, а не божественне встановлення. Він вважав, що джерелом влади монарха повинен бути суспільний договір, а значить, стверджував необхідність обмежень монаршої влади. У своєму головному творі «Левіафан» Гоббс обґрунтовував необхідність держави у вигляді суспільного договору, де люди погодилися передати свої природні права монарху і підкорятися йому в обмін на закон. Т. Гоббс – прихильник сильної державної влади. Інтереси держави він оголошував вищим критерієм моралі.

Представники філософсько-політичної думки модерну розглядали людину як егоїстичну істоту та вважали це нормальним проявом людської природи. Сформувалася думка, що боротьба за владу пронизує життя будь-якого суспільства, а прагнення влади та панування є природною властивістю людини. Спочатку Н. Макіавеллі в роботі «Государ», а пізніше Т. Гоббс у своєму «Левіафані» обґрунтували поняття егоїзму як абсолютної авторитарності репресивно організованого суспільного порядку. На думку Гоббса, суспільні стосунки – це угода, яка необхідно формується з потреб суб'єкта, оскільки суспільство складається з егоїстичних індивідів (як соціальних атомів), а також стосунків цих індивідів. Тому влада – це раціональна угода, спрямована на відчуження від індивідів самого мінімуму прав заради досягнення порядку (порядку через насильство). Морально цінним виступає все те, що викликає повагу, а повага є соціальним втіленням влади. Адже, на думку Гоббса, «підкорятися будь-кому – значить виказувати йому повагу» [1, 118].

Гоббс вважає, що кожна людина глибоко відрізняється від інших людей і прагне до обособлення (людина – атом егоїзму). Кожен прагне до задоволення власних інтересів, але необхідно стикається з інтересами інших і виникає насильство – «боротьба усіх проти усіх» – знищити іншого, щоб облаштувати місце для себе. Але в подібній ситуації людина ризикує втратити головне благо – власне життя. Тому людина знаходить вихід з такого становища за